

КЫРГЫЗ-ТҮРК "МАНАС" УНИВЕРСИТЕТИ
Инженердик факультет факультети
Экологиялык инженердиги бөлүмү
Курстун программасы

www.manas.edu.kg

Курстун коду	Курстун аты (Кыргызча)	Курстун аты (Түркчө)	Семестр	Апталык саат	Кредит	ЕКТС
ÇEV-531	ТЕХНОГЕНДИК СИСТЕМАЛАР ЖАНА ТОБОКЕЛЧИЛИКТИ БААЛОО	YAPAY SİSTEMLER VE ÇEVRESEL RİSK YÖNETİMİ	0	2 + 0	2	3

Курстун деңгээли	Магистратура/ Докторантура
Курстун түрү	Тандоо
Курстун мугалими	Проф.док. Мустафа Долаз
Курстун тили	Кыргызча
Жардамчылар	*
Аудитория	302
Курстун максаты	Магистратура студенттерине табигый жана жасалма (табигый эмес) системаларды, тобокелчилик жана аны баалоону, жасалма системалардагы тобокелчилик жана аны баалоону, экологиялык тобокелчилик жана аны баалоону үйрөтүү.

Колдонулуучу адабияттар

	Колдонулуучу адабияттар	Адабияттын түрү
1	1. Демин В.Ф. Научно-методические аспекты риска // Атомная энергия. №1.1999. Экологическое аудирование промышленных производств: Учебное пособие. М.: нумц Госкомэкология России, 1997.	Китеп
2	1. Мягков С.М. География природного риска. М.: Изд. Моск. Ун-та, 1995.	Китеп
3	3. Пэнгл Р. Методы системного анализа окружающей среды: Пер. С англ. / Под. Рек. Н.Н.Моисеева. М.: Мир, 1979.	Китеп
4	4. Экология, охрана природы и экологическая безопасность. Учебное пособие. /По Ред. В.И.Данилова-Данильяна, М.: МНЭПУ, 1997.	Китеп

Жетишилчү жыйынтыктар

1	Ар түрдү табигый жана антропогендик тобокелчиликтерди баалоо жана аларды башкаруу мүмкүнчүлүгү.
---	---

Курстун планы

Апта	Темасы
1. Апта	Киришүү, сабактын максаты, методикалары, түзүлүшү жана жалпы түшүнүктөрү
2. Апта	Айлана чөйрөнүн негизги компоненттери аба, гидросфера жана литосфера жөнүндө маалымат. биосфера. Табиятты коргонунун негизги механизмдери жана айлана чөйрөдөгү динамикалык баланс
3. Апта	Адам баласынын табиятта коопсуздукта жашоосунун камсыз кылган факторлор. Табияттагы тамактануу чынжыры, табияттын өзүнөн өзү калыбына келүү механизмалары
4. Апта	Табияттагы коопту окуялар, жер титирөө, ташкындар, сел, цунами ж.б. күтүлбөгөн кырдаалга алып келүүчү окуялардын параметрлери.
5. Апта	Антропогендик системалардын адам баласына жана айлана чөйрөгө тийгизген таасири. Түшүнүктөр, баскычтар, катмар топурагы, сууну, абаны кирдетүүчүлөр, өндүрүш, электр аппараттары, арабалар ж.б.у.с.
6. Апта	Туруктуу келишим концепциясына туура келген учурдагы жана келечектеги божомолдогон антропогендик системалардын адам баласына тийгизген таасиринин көлөмү
7. Апта	Глобалдык экологиялык көйгөйлөрдүн мониторинги жана бул мониторингдин мааниси. Эң маанилүү антропогендик факторунун, өндүрүш кубаттуулугунун жана калктын санынын мониторинги

Курстун планы

8. Апта	Биринчи арасынак
9. Апта	Экологиялык коопсуздуктун негизги принциптери: экологиялык коопсуздук саясаты, айлана чөйрөгө антропогендик таасирдин илимий жактан баалоо.
10. Апта	Оор кырдаалдарды жана тобокелчиликти сандык баалоо. Негизги түшүнүктөр. Тобокелчиликти баалоо эрежеси
11. Апта	Тобокелчиликти аймакка карата баалоо. Картография негиздерине карата айдоо аянттарындагы тобокелчиликти баалоо
12. Апта	Тобокелчиликтин социалдык жактары: Калктын ар кандай тобокелчиликтерди кабыл алуусу жана берген жообу. Туруктуу өнүгүп келе жаткан калктын социалдык жана экономикалык өнүгүү критериялары
13. Апта	Айланын чөйрөнүн кирдөөсүнүн натыйжасында пайда болгон тобокелчиликти азайтуунун негизги методикалары.
14. Апта	Суулардын кирдешин алдына алуу. Абанын кирдөөсүн алдына алуу. Абага учуп чыккан ар кандай зыяндуу заттардан сактоо
15. Апта	Экинчи арасынак
16. Апта	Катуу таштандылар, алардын түрлөрү, өзгөчөлүктөрү, тобокелчиликти баалоо. Катуу таштандыларды кайра иштетүүдө колдонуу, көмүү, химиялык жана биохимиялык түрдө тазалоо, топтоо, термикалык түрдө зыянсыздандыруу.

Баалоо			
Баалоо каражаты	Саны (даана)	Үлүшү (%)	Жалпы үлүшү
Арасынак	2	40	40
Финал сынагы	1	60	60